

نقش شرکت‌های تعاونی کشاورزی در کاهش فقر روستایی در استان ایلام

رویا اشراقی سامانی^{۱*}، ثریا فتاحی^۲، حامد چهارسوقی امین^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۶/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱۱/۱۹

چکیده

تحقیق حاضر با هدف بررسی نقش شرکت‌های تعاونی کشاورزی در کاهش فقر روستایی در استان ایلام انجام شد. جامعه آماری تحقیق را اعضای شرکت‌های تعاونی کشاورزی روستاهای استان ایلام تشکیل دادند (N=۲۹۷۶). حجم نمونه آماری تحقیق بر اساس فرمول کوکران ۱۹۶ نفر برآورد شد و نمونه‌گیری به روش طبقه‌ای تصادفی با انتساب متناسب انجام شد. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسش‌نامه‌ای محقق‌ساخته بود که روایی ظاهری و محتوایی آن توسط صاحب‌نظران و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ تأیید شد. نتایج تحلیل داده‌ها نشان داد که ارائه خدمات اعتباری، آموزشی - ترویجی، تأمین نهاده‌های تولیدی و بازاریابی محصولات کشاورزی توسط شرکت‌های تعاونی کشاورزی با کاهش فقر روستایی استان ایلام دارای رابطه معنی‌دار بوده و خدمات چهارگانه فوق به همراه متغیرهای سن و سابقه عضویت در تعاونی کشاورزی توانسته‌اند در مجموع ۸۰/۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته کاهش فقر روستایی را تبیین کنند. از بین متغیرهای تأثیرگذار، متغیر ارائه خدمات بازاریابی محصولات کشاورزی بیشترین تأثیر را در تبیین واریانس کاهش فقر روستایی داشته‌است.

واژه‌های کلیدی: شرکت‌های تعاونی کشاورزی، خدمات شرکت‌های تعاونی، فقر روستایی، استان ایلام

۱. استادیار گروه مدیریت کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام

E-mail: r_eshraghi_s@yahoo.com

* نویسنده مسئول

۲. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام

۳. استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام

مقدمه

فقر یکی از خطرناک‌ترین پدیده‌های اجتماعی است که می‌تواند حیات اقتصادی، سیاسی و فرهنگی یک ملت را تهدید کند. با وجود پیشرفت‌های چشمگیر اقتصادی در سراسر جهان، هنوز هم میلیون‌ها انسان در فقر و محرومیت به سر می‌برند. درصد قابل توجهی از این جمعیت در مناطق روستایی زندگی می‌کنند و اکثراً در بخش کشاورزی مشغول به فعالیت هستند. زندگی روستایی به لحاظ ساختار بوم‌شناسی و اجتماعی خود، با درجات قابل توجهی از محرومیت همراه است. علاوه بر این، به دلیل ماهیت تولید کشاورزی و آسیب‌پذیری شدید آن در مقابل مخاطرات طبیعی، شرایط اقتصادی و اجتماعی، زندگی در نواحی روستایی دشوارتر و در نتیجه محرومیت آن بیشتر از نواحی شهری است (فاضل‌نیا، ۱۳۹۳، ۲۹). اهمیت فقر و مسئله فقر روستایی به اندازه‌ای است که بسیاری از محققان بر این عقیده‌اند که اولویت رشد اقتصادی باید در کاهش فقر روستایی باشد. علل فقر روستایی طیفی از فرهنگ، اقلیم، جنسیت، ساخت‌های اجتماعی، بازارها و سیاست‌های عمومی را شامل می‌شود. فقرای روستایی هم به لحاظ مسائلی که پیشرو دارند و هم به لحاظ راه‌حل‌های ممکن برای توسعه و بهبود زندگی کاملاً متفاوت‌اند (شریف‌زاده و همکاران، ۱۳۸۲). روستاییان، به عنوان تولیدکنندگان بخش کشاورزی، نقش مهمی در تأمین مواد غذایی و سلامت جامعه بر عهده دارند و می‌توانند با امکانات تولیدی خود، سهم بالایی در رسیدن به اهداف توسعه داشته باشند (مستوفی الممالکی، ۱۳۸۵، ۱۶). فقر در نواحی روستایی مسائلی چون ایجاد نابرابری در درون جامعه روستایی، مهاجرت به شهرها، تخلیه روستاها، آسیب‌پذیری محیطی روستاها، افزایش بیکاری، کاهش شمار تولیدکنندگان و تولیدات بخش کشاورزی، افزایش وابستگی اقتصادی به دیگر کشورها، فقر و عقب ماندگی، بالا رفتن آمار بزهکاری، کاهش امنیت عمومی و بسیاری مسائل دیگر را در پی خواهد داشت (رضوانی، ۱۳۸۷، ۳). اما کاهش فقر و دستیابی به توسعه روستایی بدون توجه به بخش کشاورزی و بهبود وضعیت این بخش ممکن نخواهد بود (ثابت دیزاوندی و همکاران، ۱۳۸۹). دستیابی به این هدف نیز جز در سایه تعاون و همکاری میسر نیست. تعاونی‌ها از جمله نهادهایی هستند که نقش بسیار مهمی در توسعه روستاها دارند و با کاهش فرصت‌های از دست رفته کشاورزان، قادرند نقش بسیار مهمی در فرایند کاهش فقر ایفا کنند. تعاونی‌های کشاورزی گونه‌ای از تعاونی‌ها هستند که در زمینه تولید محصولات کشاورزی اعم از زراعی، باغی، دامپروری،

زنبورداری، شیلات، جنگلداری و مرتعداری فعالیت می‌نمایند و هدف آنها بهبود نظام بهره‌برداری، تأمین مطلوب نیازهای حرفه‌ای و معیشتی کشاورزان و به دنبال آن بهبود وضعیت درآمدی و اشتغال آنها و سرانجام کاهش فقر و توسعه همه‌جانبه روستایی است. در واقع، تعاونی‌های کشاورزی می‌توانند به ابزاری جهت ایجاد انگیزه در توسعه اقتصاد روستایی تبدیل شوند و در توسعه اقتصاد کشاورزی و روستایی نقش داشته باشند (حضرتی و همکاران، ۱۳۸۹).

در کل، در ادبیات اقتصادی، دو نوع فقر وجود دارد: الف) فقر مطلق یا کامل که از طریق خط فقری که به عنوان تأمین حداقل هزینه‌های لازم در زندگی برای کسب رضایت در تأمین سلامت و بهداشت تعریف می‌شود، قابل اندازه‌گیری است؛ ب) فقر نسبی که در این حالت فرد حداقل‌ها را دارد، اما نسبت به سایر گروه‌های درآمدی جامعه فقیر محسوب می‌شود. اندرسون فقر روستاییان را عامل اصلی مهاجرت به شهرها می‌داند و معتقد است که روستاییان برای فرار از آسیب‌های ناشی از فقر روانه شهرها می‌شوند. بنابراین برای جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه روستایی باید به دنبال کاهش فقر و بهبود توزیع درآمد در جوامع روستایی بود. بسیاری از صاحب نظران معتقدند که درمان این مشکلات از طریق توسعه بخش کشاورزی امکان پذیر خواهد بود (بنی‌اسد و محسنی، ۱۳۹۳).

در مراحل رشد و توسعه یافتگی هر کشور، کاهش فقر، افزایش تعادل درآمدی و رفاه جامعه و همچنین کاهش نرخ بیکاری از شاخص‌های مهمی هستند که بهبود آنها نشانه موفقیت بیشتر در اجرای برنامه‌های توسعه می‌باشد. شرکت‌های تعاونی یکی از مهم‌ترین تشکلهای غیر دولتی هستند که موفقیت و مزیت آنها در برنامه‌های کاهش فقر به واسطه خودداری اعضا و امکانات ویژه و مزیت‌های خاص این تشکلهای در کاهش فقر تحقق می‌یابد (بیرچال، ۱۳۸۷، ۱۲).

با این مقدمه، تحقیق حاضر با هدف بررسی تأثیر شرکت‌های تعاونی کشاورزی در کاهش فقر روستایی در استان ایلام انجام شد.

پیشینه تحقیق

هادیزاده‌بزاز و همکاران (۱۳۹۴) با ارزیابی عملکرد تعاونی‌های تولید روستایی با رویکرد توسعه کشاورزی پایدار شهرستان نیشابور به این نتیجه رسیدند که تعاونی‌ها در زمینه پایداری اجتماعی بیش از حد متوسط، اما در زمینه پایداری اقتصادی کمی کمتر از متوسط و در مورد پایداری زیست محیطی ضعیف عمل نموده‌اند. همچنین میان رتبه تعاونی‌ها از نظر ارائه خدمات به روستاها و رتبه پایداری کشاورزی در ابعاد مختلف رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد.

نکویی‌نائینی و برقی (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان "نقش شرکت‌های تعاونی تولید روستایی در توسعه پایدار کشاورزی (مطالعه موردی: شرکت تعاونی تولید روستایی ارگ رودشت اصفهان)" به این نتیجه رسیدند که نظام بهره‌برداری تعاونی نسبت به خانوادگی، در دستیابی به ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی توسعه کشاورزی پایدارتر است.

ریسی و همکاران (۱۳۹۲) تأثیر عضویت زنان در شرکت‌های تعاونی روستایی را بر افزایش اشتغال و کاهش فقر در سه شهرستان مرودشت، جهرم و داراب بررسی کردند. براساس نتایج، احتمال کاهش فقر در اعضای خانواده زنی که عضو شرکت تعاونی روستایی، سرپرست خانوار، دارای مشارکت و با سواد باشد در بدبینانه‌ترین حالت ۴۳/۸۳ درصد است.

ناصری (۱۳۹۱) در تحقیق خود با عنوان "نقش شرکت‌های تعاونی تولید روستایی شهرستان مهران در بهبود وضعیت فنی و اقتصادی کشاورزان گندمکار عضو تعاونی‌های تولید" به این نتیجه رسید که متغیرهای سطح زیر کشت، تجربه کشاورزی، تعداد سهام، ارائه خدمات بازرگانی، آموزشی و اعتباری رابطه مثبت و معناداری با متغیر بهبود وضعیت اقتصادی گندمکاران دارند.

عجیبی (۱۳۹۰) نقش تعاونی‌ها در کاهش فقر روستایی را بررسی کرد و نتیجه گرفت که از نظر سیاسی آن دسته از خانوارهای روستایی که حداقل یکی از اعضایشان در تعاونی عضویت دارد، دارای وضعیت اقتصادی بهتری هستند و احتمال قرار گرفتن آنها در زمره گروه‌های فقیر نیز کمتر است. از این رو،

ترویج و گسترش تشکل‌هایی مانند تعاونی‌ها در مناطق روستایی را می‌توان یکی از اقدامات مهم در راستای کاهش فقر روستایی به شمار آورد.

ایروانی (۱۳۹۰) در تحقیق خود با عنوان «نقش تعاونی‌های تولید کشاورزی در بهبود اوضاع اقتصادی کشاورزان و کاهش فقر» نشان داد که بین افراد عضو و غیرعضو به لحاظ مقدار اراضی زراعی، میزان درآمد سالانه حاصل از فروش محصولات، دسترسی به عواملی چون انواع آفت‌کش، کود شیمیایی، بذور اصلاحی، ماشین‌آلات کشاورزی، تسهیلات اعتباری، مروجان کشاورزی، سردخانه‌ها و صنایع تبدیلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

کیانی‌مهر و پزشکی‌راد (۱۳۸۰) در تحقیق خود با عنوان «نقش شرکت‌های تعاونی کشاورزی در بهبود وضعیت فنی و اقتصادی کشاورزان گندم‌کار شهرستان سبزوار» نشان داد که بین عضویت در شرکت تعاونی و سطح دانش فنی، عملکرد در واحد هکتار، ارائه خدمات آموزشی و ترویجی، تهیه ماشین‌آلات در زمان مناسب، درآمدخالص، کاهش هزینه‌ها، دسترسی به نهاده‌ها و اخذ وام بانکی رابطه معنی‌دار مثبتی وجود دارد. مک‌فایل (Mcphail, 2003) در "تدوین برنامه‌های ده‌ساله توسعه تعاونی‌های ایالت کلرادو" به این نتیجه رسید که در بخش کشاورزی، تعاونی‌ها حدود ۴/۴ درصد افزایش در اشتغال‌زایی ایجاد کرده و سالانه رشد اقتصادی ۱۵/۴ میلیون دلاری داشته‌اند. تعاونی‌های کشاورزی همچنین درآمد سالانه اعضا را در مقایسه با غیر اعضا ۲/۱۹ درصد افزایش داده‌اند.

کیچینی و اسکات (Cechini and Scott, 2003) در "بررسی تأثیر اطلاع‌رسانی و شناساندن فناوری کاربردی نوین در کاهش فقر در مناطق روستایی هند" به این نتیجه رسیدند که تعاونی‌های کشاورزی روستایی می‌توانند یکی از اصلی‌ترین عوامل ترویج فناوری در مناطق روستایی و متعاقباً تأمین سرمایه مورد نیاز کشاورزان، یکپارچه‌سازی اراضی کوچک کشاورزی و بازاریابی و بازاریابی محصولات کشاورزی و نهایتاً کاهش فقر باشند.

عثمانی (Osmani, 2001) میزان موفقیت تعاونی‌های دامداری و تولید شیر در کشور بنگلادش را در افزایش درآمد اعضای خود - که اکثراً گروه‌های کم درآمد کشاورزان را شامل می‌شد- بررسی کرد. تأمین اعتبارات اولیه توسط تعاونی‌ها برای خرید دام و همچنین

خدمات‌رسانی و رسیدگی به وضعیت دامداری‌ها بر موفقیت فعالیت اعضا و افزایش درآمد آنها مؤثر شناخته شد.

روش‌شناسی تحقیق

تحقیق حاضر از نوع توصیفی - همبستگی و هدف از انجام آن، بررسی نقش شرکت‌های تعاونی کشاورزی در کاهش فقر روستایی در استان ایلام بود. جامعه آماری تحقیق متشکل از اعضای شرکت‌های تعاونی کشاورزی به تعداد ۲۹۷۶ نفر عضو در ۲۷۷ تعاونی تولید کشاورزی در سطح روستاهای استان ایلام بود. حجم نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران ۱۹۶ نفر برآورد گردید (رابطه ۱):

$$n = \frac{N(ts)^2}{Nd^2 + (ts)^2} = \frac{2976(1.96 \times 0.37)^2}{2976(0.05)^2 + (1.96 \times 0.37)^2} = 196.47 \quad (1)$$

در فول بالا n حجم نمونه، N حجم کل جامعه، t ضریب اطمینان قابل قبول برای نمونه مورد نظر (۱/۹۶)، d دقت احتمالی مطلوب (۵٪) و S واریانس (۰/۳۷) برآورد شده صفت مورد مطالعه در مرحله پیش‌آزمون است.

روش نمونه‌گیری نیز به صورت طبقه‌ای تصادفی با انتساب متناسب انجام شد (جدول ۱).

جدول ۱. حجم نمونه انتخاب شده از هر شهرستان

شهرستان (طبقات)	تعداد تعاونی	تعداد اعضا	نمونه آماری
ایلام	۲۱	۳۴۶	۲۳
ایوان	۲	۱۴	۱
آبدانان	۹	۹۵	۶
دره شهر	۸۲	۵۹۷	۳۹
دهلران	۵۸	۹۶۲	۶۳
ملکشاهی	۲۴	۲۸۲	۱۹
شیروان چرداول	۷۱	۴۹۷	۳۳
مهران	۱۰	۱۸۳	۱۲
جمع کل	۲۷۷	۲۹۷۶	۱۹۶

مأخذ: یافته‌های تحقیق

ابزار گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه‌ای محقق ساخته بوده که روایی ظاهری و محتوایی آن توسط صاحب‌نظران و پایایی آن به کمک ضریب آلفای کرونباخ (۰/۸۳) تأیید گردید. پرسش‌نامه متشکل از سه بخش می‌باشد: الف) ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای (سن، سطح تحصیلات، سابقه عضویت در شرکت‌های تعاونی کشاورزی، تعداد سهام در تعاونی و مقدار زمین تحت مالکیت (آبی و دیم)، ب) خدمات ارائه شده توسط شرکت‌های تعاونی تولید کشاورزی (شامل: ۱- خدمات آموزشی و ترویجی، ۲- خدمات اعتباری ۳- خدمات تأمین نهاده‌های تولیدی و ۴- خدمات بازاریابی محصولات کشاورزی) و ج) مؤلفه‌های مربوط به کاهش فقر روستایی. داده‌های جمع‌آوری شده در دو بخش آمار توصیفی (فراوانی، درصد، ضریب تغییرات، میانگین، انحراف معیار) و آمار تحلیلی (ضرایب همبستگی اسپیرمن و تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام) با استفاده از نرم افزار SPSS۲۲ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

نتایج و بحث

نتایج آمار توصیفی

نتایج بررسی داده‌های تحقیق نشان داد که نمونه آماری تحقیق را افراد بین سنین ۲۱ تا ۷۱ سال تشکیل داده‌اند که بیشترین فراوانی مربوط به طبقه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال است. میانگین سنی افراد ۴۱ سال و انحراف معیار ۱/۰۶ می‌باشد. سطح تحصیلات ۲۴/۳ درصد از افراد، متوسطه و سابقه عضویت ۴۴/۳ درصد آنها در تعاونی‌های کشاورزی، بین ۴ تا ۷ سال با میانگین ۷ سال و انحراف معیار ۱/۰۹ بوده است. ۴۳/۶۰ درصد افراد بین ۱۵-۱۱ سهم در تعاونی با میانگین ۱۲/۷۸ و انحراف معیار ۱/۵۴ داشته‌اند. مقدار زمین تحت مالکیت ۵۱/۹۰ درصد آنها بین ۵-۱ هکتار با میانگین ۵/۶۷ و انحراف معیار ۱/۳۶ بوده است (جدول ۲).

جدول ۲. توزیع فراوانی ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای اعضای مورد مطالعه در تعاونی‌های تولید

کشاورزی استان ایلام

متغیر	گروه	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
سن	۳۰ سال و کمتر	۲۱	۹/۷۰	۱۰/۰۰
	۳۱-۴۰ سال	۵۳	۲۴/۲۰	۷۴/۸۰
	۴۱-۵۰ سال	۸۳	۳۹/۵۰	۴۹/۵۰
	۵۱-۶۰ سال	۴۲	۲۰/۱۰	۹۴/۸۰
	بیشتر از ۶۰ سال	۱۱	۶/۵۰	۱۰۰
سطح تحصیلات	بی سواد	۱۰	۵/۶۰	-
	ابتدایی	۳۲	۱۵/۷۰	-
	متوسطه	۵۳	۲۴/۳۰	-
	دبلیوم	۳۲	۱۵/۵۰	-
	کاردانی	۳۲	۱۵/۶۰	-
	کارشناسی و بیشتر	۵۱	۲۳/۳۰	-
سابقه عضویت در شرکت‌های تعاونی کشاورزی	۱-۳ سال	۵۱	۲۴/۴۰	۲۴/۳۰
	۴-۷ سال	۹۵	۴۴/۳۰	۶۹/۵۰
	۸-۱۱ سال	۳۳	۱۶/۱۰	۸۵/۲۰
	۱۲-۱۵ سال	۲۰	۹/۲۰	۹۷/۸۰
	بیشتر از ۱۵ سال	۱۱	۶/۰۰	۱۰۰
تعداد سهام در تعاونی	۱-۵ سهم	۵۹	۱۶/۷۰	۸۷/۸۰
	۶-۱۰ سهم	۳۱	۱۵/۶۰	۳۰/۵۶
	۱۱-۱۵ سهم	۷۵	۴۳/۶۰	۶۵/۸۰
	۱۶-۲۰ سهم	۲۴	۱۲/۸۰	۸۵/۹۰
	بیشتر از ۲۰ سهم	۲۱	۱۱/۳۰	۱۰۰
مقدار زمین تحت مالکیت	۱-۵ هکتار	۱۰۷	۵۱/۹۰	۵۲/۹۰
	۶-۱۰ هکتار	۶۷	۳۴/۵۰	۸۶/۴۰
	۱۱-۱۵ هکتار	۲۵	۹/۷۰	۹۶/۱۰
	۱۶-۲۰ هکتار	۹	۳/۱۰	۹۹/۰
	بیشتر از ۲۰ هکتار	۲	۰/۸۰	۱۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

مؤلفه‌های مربوط به ارائه خدمات اعتباری شرکت‌های تعاونی تولید کشاورزی در استان ایلام در جدول ۳ ارائه شده است. با توجه به شاخص ضریب تغییرات، مؤلفه‌ها از نظر پاسخ‌گویان به ترتیب

اهمیت عبارت‌اند از: ارائه تسهیلات اعتباری؛ بهنگام بودن اعتبارات ارائه شده؛ کافی بودن اعتبارات ارائه شده؛ معرفی به سایر مؤسسات اعتباری؛ ارائه خدمات صندوق اعتباری تعاونی و قبول سپرده و پس انداز اعضا (جدول ۳).

جدول ۳. رتبه‌بندی مؤلفه‌های ارائه خدمات اعتباری شرکت‌های تعاونی تولید کشاورزی استان ایلام بر

اساس دیدگاه پاسخ‌گویان

مؤلفه‌ها	میانگین رتبه‌ای*	انحراف معیار	ضریب تغییرات
ارائه تسهیلات اعتباری	۴/۳۹۵	۱/۲۲	۰/۲۷۷
بهنگام بودن اعتبارات ارائه شده	۴/۳۰۴	۱/۳۰	۰/۳۰۲
کافی بودن اعتبارات ارائه شده	۴/۲۳۳	۱/۳۰	۰/۳۰۷
معرفی به سایر مؤسسات اعتباری	۴/۳۷۱	۱/۳۸	۰/۳۱۵
ارائه خدمات صندوق اعتباری تعاونی	۴/۳۳۳	۱/۴۱	۰/۳۲۵
قبول سپرده و پس انداز اعضا	۴/۶۱۴	۲/۹۰	۰/۶۲۸

مأخذ: یافته‌های تحقیق

* مقیاس رتبه‌ها: خیلی کم=۱، کم=۲، متوسط=۳، زیاد=۴ و خیلی زیاد=۵

مؤلفه‌های مرتبط با خدمات تأمین نهاده‌های تولید شرکت‌های تعاونی تولید کشاورزی استان

ایلام و رتبه‌بندی آنها از دیدگاه پاسخ‌گویان در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. رتبه‌بندی مؤلفه‌های خدمات تأمین نهاده‌های تولیدی شرکت‌های تعاونی تولید کشاورزی بر اساس

دیدگاه پاسخ‌گویان

مؤلفه‌ها	میانگین رتبه‌ای	انحراف معیار	ضریب تغییرات
تأمین نهاده‌ها (کود، سم و بذر) به مقدار مورد نیاز اعضا	۴/۴۸۱	۱/۲۸	۰/۲۸۵
تأمین نهاده‌ها (کود، سم و بذر) در زمان مورد نیاز اعضا	۴/۲۳۴	۱/۲۳	۰/۲۹۰
تهیه ماشین‌آلات مورد نیاز	۴/۵۹۳	۱/۳۷	۰/۲۹۸
تهیه ارقام مقاوم و پرمحصول	۴/۴۹۰	۱/۳۹	۰/۳۰۹
تهیه ارقام سازگار با اقلیم	۴/۳۱۴	۱/۳۹	۰/۳۲۲
احداث جاده	۴/۳۱۹	۳/۸۱	۰/۸۸۲
تأمین آب زراعی	۴/۴۱۴	۴/۴۶	۱/۰۱۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

بر اساس شاخص ضریب تغییرات، از دیدگاه پاسخگویان خدماتی که شرکت‌های تعاونی تولید کشاورزی در استان ایلام در رابطه با تأمین نهاده‌های تولید ارائه نموده‌اند به ترتیب اهمیت عبارت‌اند: از تأمین نهاده‌ها (کود، سم و بذر) به مقدار مورد نیاز اعضا؛ تأمین نهاده‌ها (کود، سم و بذر) در زمان مورد نیاز اعضا؛ تهیه ماشین آلات مورد نیاز؛ تهیه ارقام مقاوم و پرمحصول، تهیه ارقام سازگار با اقلیم؛ احداث جاده و تأمین آب زراعی.

مؤلفه‌های مربوط به خدمات بازاریابی محصولات کشاورزی توسط شرکت‌های تعاونی تولید کشاورزی استان ایلام و رتبه بندی آنها از دیدگاه پاسخگویان در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. رتبه بندی مؤلفه‌های خدمات بازاریابی محصولات کشاورزی توسط شرکت‌های تعاونی تولید

کشاورزی بر اساس دیدگاه پاسخگویان

مؤلفه‌ها	میانگین رتبه‌ای	انحراف معیار	ضریب تغییرات
مناسب بودن زمان و نحوه ارائه خدمات	۴/۲۵۷	۱/۱۶	۰/۲۷۲
ارائه خدمات در زمینه خرید محصولات کشاورزی	۴/۵۷۶	۱/۲۶	۰/۲۷۵
مناسب بودن زمان پرداخت وجه محصولات کشاورزی خریداری شده	۴/۳۱۴	۱/۲۱	۰/۲۸۰
ارائه خدمات در زمینه فروش محصولات کشاورزی	۴/۳۶۶	۱/۲۹	۰/۲۹۵
ارائه خدمات حمل و نقل محصولات کشاورزی	۴/۴۷۱	۱/۳۳	۰/۲۹۷
ارائه خدمات انبارداری محصولات کشاورزی	۴/۲۲۳	۱/۳۰	۰/۳۰۷
ارائه خدمات بسته بندی محصولات کشاورزی	۴/۲۸۱	۱/۳۲	۰/۳۰۸
ارائه خدمات تبدیل محصولات کشاورزی	۴/۳۴۲	۱/۳۵	۰/۳۱۰
ارائه خدمات جمع‌آوری محصولات کشاورزی	۴/۳۴۲	۱/۳۶	۰/۳۱۳
کاهش نقش واسطه‌ها	۴/۴۵۷	۱/۴۳	۰/۳۲۰
کاهش هزینه‌های حمل و نقل	۴/۲۱۴	۱/۴۰	۰/۳۳۲
خرید تضمینی محصولات کشاورزی	۴/۴۴۷	۲/۴۱	۰/۵۴۱

مأخذ: یافته‌های تحقیق

براساس شاخص ضریب تغییرات، خدمات بازاریابی محصولات کشاورزی شرکت‌های تعاونی تولید کشاورزی در استان ایلام به ترتیب اهمیت عبارت‌اند از: مناسب بودن زمان و نحوه ارائه خدمات؛ ارائه خدمات در زمینه خرید محصولات کشاورزی؛ مناسب بودن زمان پرداخت وجه محصولات کشاورزی خریداری شده؛ ارائه خدمات در زمینه فروش محصولات کشاورزی؛ ارائه خدمات حمل و نقل محصولات کشاورزی؛ ارائه خدمات انبارداری محصولات کشاورزی؛ ارائه خدمات بسته‌بندی محصولات کشاورزی؛ ارائه خدمات تبدیل محصولات کشاورزی؛ ارائه خدمات جمع‌آوری محصولات کشاورزی؛ کاهش نقش واسطه‌ها؛ کاهش هزینه‌های حمل و نقل و خرید تضمینی محصولات کشاورزی.

مؤلفه‌های مرتبط با خدمات آموزشی - ترویجی شرکت‌های تعاونی تولید کشاورزی استان ایلام و رتبه‌بندی آنها براساس دیدگاه پاسخ‌گویان در جدول ۶ ارائه شده است. با توجه به ضریب تغییرات، مؤلفه‌های تناسب خدمات با نیاز اعضا، برگزاری بازدیدهای علمی ترویجی و مناسب بودن مدت زمان ارائه خدمات در رتبه اول تا سوم و مؤلفه‌های ارائه خدمات آموزشی ترویجی در ارتباط با الگوی بهینه کشت و ارائه خدمات آموزشی - ترویجی در ارتباط با مصرف بهینه نهاده‌ها در رتبه‌های آخر قرار دارند (جدول ۶).

جدول ۶. رتبه‌بندی مؤلفه‌های خدمات آموزشی - ترویج شرکت‌های تعاونی تولید کشاورزی بر اساس دیدگاه

پاسخ‌گویان

مؤلفه‌ها	میانگین رتبه‌ای	انحراف معیار	ضریب تغییرات
تناسب خدمات با نیاز اعضا	۴/۴۰۴	۱/۰۹	۰/۲۴۷
برگزاری بازدیدهای علمی - ترویجی	۴/۳۴۲	۱/۱۹	۰/۲۷۴
مناسب بودن مدت زمان ارائه خدمات	۴/۳۰۴	۱/۲۷	۰/۲۹۵
استفاده از نظرات اعضا	۴/۴۴۷	۱/۳۶	۰/۳۰۵
برگزاری دوره‌های آموزشی مهارت‌های کارآفرینی	۴/۴۸۵	۱/۳۶	۰/۳۵۶
توزیع نشریات ترویجی مورد نیاز	۳/۸۶۱	۱/۴۰	۰/۳۶۲
برگزاری دوره‌های آموزشی به منظور آشنایی اعضا با اساسنامه	۳/۵۸۱	۱/۴۷	۰/۴۱۰
ارکان شرکت، وظایف و حقوق اعضا شرکت	۳/۵۸۵	۱/۴۸	۰/۴۱۲
استفاده از تکنولوژی آموزشی مناسب	۴/۶۶۱	۳/۷۱	۰/۷۹۵
استفاده از آموزشگران متخصص جهت آموزش	۳/۸۵۷	۳/۶۰	۰/۹۳۳
مناسب بودن سطح کمی برنامه‌های برگزار شده برای اعضا	۳/۸۹۰	۳/۷۳	۰/۹۵۸
ارائه خدمات آموزشی - ترویجی در ارتباط با الگوی بهینه کشت	۳/۸۶۶	۳/۸۷	۱/۰۰۱

مأخذ: یافته‌های تحقیق

مؤلفه‌های مربوط به کاهش فقر روستایی اعضای تعاونی‌های کشاورزی و رتبه‌بندی آنها از دیدگاه پاسخگویان در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷. رتبه‌بندی مؤلفه‌های مربوط به کاهش فقر روستایی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید

کشاورزی بر اساس دیدگاه پاسخ‌گویان

مؤلفه‌ها	میانگین رتبه‌ای	انحراف معیار	ضریب تغییرات
بهبود توان اقتصادی	۳/۹۱۴	۱/۳۴	۰/۳۴۲
افزایش توان سرمایه‌گذاری	۳/۵۶۶	۱/۳۱	۰/۳۶۷
افزایش سودآوری	۳/۶۹۰	۱/۳۹	۰/۳۷۶
بهبود شرایط تغذیه	۳/۶۳۳	۱/۳۹	۰/۳۸۲
بهبود امکانات زندگی	۳/۵۳۳	۱/۳۶	۰/۳۸۴
بهبود عملکرد تولید	۳/۵۰۴	۱/۴۲	۰/۴۰۵
اشتغال زایی	۳/۴۹۰	۱/۴۷	۰/۴۲۱
افزایش مقیاس تولید	۳/۱۵۷	۳/۱۰	۰/۹۸۱

مأخذ: یافته‌های تحقیق

بر اساس دیدگاه پاسخ‌گویان، اهمیت مؤلفه‌های کاهش فقر، که بر اثر استفاده اعضا از خدمات تعاونی‌های تولید کشاورزی حاصل شده است، به ترتیب عبارت‌اند: از بهبود توان اقتصادی، افزایش توان سرمایه‌گذاری، افزایش سودآوری، بهبود شرایط تغذیه، بهبود امکانات زندگی، بهبود عملکرد تولید، اشتغال‌زایی و افزایش مقیاس تولید.

نتایج آمار تحلیلی

نتایج از بررسی ضریب همبستگی اسپیرمن حاکی از وجود رابطه مثبت و معنادار بین متغیرهای ارائه خدمات اعتباری، تأمین نهاده‌های تولیدی، بازاریابی محصولات و ارائه خدمات آموزشی - ترویجی کشاورزی با متغیر وابسته کاهش فقر روستایی می‌باشد (جدول ۸).

جدول ۸. نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن میان خدمات شرکت تعاونی‌های تولید کشاورزی و کاهش فقر روستایی

متغیر اول	(r_s)	(p)
ارائه خدمات اعتباری	۰/۵۵۴**	۰/۰۰۰
ارائه خدمات تأمین نهاده‌های تولیدی	۰/۵۶۱**	۰/۰۰۰
ارائه خدمات بازاریابی محصولات کشاورزی	۰/۵۶۳**	۰/۰۰۰
ارائه خدمات آموزشی - ترویجی کشاورزی	۰/۵۷۷**	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

** معنی‌داری در سطح ۰/۰۱

تحلیل رگرسیون

به منظور بررسی تاثیر هم زمان خدمات شرکت‌های تعاونی کشاورزی و همچنین ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای پاسخگویان (به‌عنوان متغیرهای مداخله‌گر) بر متغیر وابسته کاهش فقر روستایی از تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شد. متغیرهای سن، سطح تحصیلات، سابقه عضویت در شرکت‌های تعاونی کشاورزی، تعداد سهام در تعاونی، مقدار زمین تحت مالکیت، ارائه خدمات اعتباری، آموزشی - ترویجی، تأمین نهاده‌های تولیدی و بازاریابی محصولات

کشاورزی وارد مدل شدند و فرایند برآورد مدل در گام ششم متوقف گردید. بر اساس نتایج به دست آمده از تحلیل رگرسیون، ضریب همبستگی چندگانه $0/903$ ، ضریب تعیین $0/816$ و ضریب تعیین تعدیل شده $0/809$ می باشد که مقدار مثبت آماره F ($F=127/629$) به دست آمده در سطح معنی داری $0/000$ نشان دهنده آن است که متغیرهای مدل به خوبی توانسته اند تغییرات متغیر وابسته را تبیین نمایند. با توجه به مقدار آماره t ، متغیرهای اعتباری، آموزشی - ترویجی، تأمین نهاده های تولیدی، بازاریابی محصولات کشاورزی و سابقه عضویت در تعاونی کشاورزی رابطه مثبت و معنادار و متغیر سن نیز رابطه منفی و معنادار با کاهش فقر روستایی دارند. متغیرهای تأمین نهاده های تولیدی ($B=0/295$) و ارائه خدمات بازاریابی محصولات کشاورزی ($B=0/335$) در سطح خطای کمتر از $0/01$ و متغیرهای ارائه خدمات اعتباری ($B=0/155$)، ارائه خدمات آموزشی - ترویجی ($B=0/060$)، سن ($B=-0/097$) و سابقه عضویت در تعاونی کشاورزی ($B=0/074$) در سطح خطای کمتر از $0/05$ معنی دار شدند. بررسی ضرایب استاندارد شده نیز نشان داد که متغیر ارائه خدمات بازاریابی محصولات کشاورزی بیشترین تأثیر را در تبیین واریانس کل متغیر وابسته داشته است (جدول ۹).

جدول ۹. نتایج برآورد رگرسیون نقش خدمات شرکت های تعاونی کشاورزی استان ایلام بر کاهش فقر

روستایی

متغیر	B	S.E	Beta	t	Sig
عدد ثابت	2/573	0/183	-	14/060	0/000
خدمات آموزشی - ترویجی (X_1)	0/060	0/027	0/085	2/221	0/030
خدمات تأمین نهاده های تولیدی (X_2)	0/295	0/091	0/283	3/241	0/001
خدمات اعتباری (X_3)	0/155	0/073	0/956	2/122	0/034
خدمات بازاریابی محصولات کشاورزی (X_4)	0/335	0/085	1/187	3/941	0/000
سن (X_5)	-0/097	0/038	-0/093	-2/553	0/011
سابقه عضویت در تعاونی کشاورزی (X_6)	0/074	0/034	0/073	2/176	0/031

F = 127/629 Sig = 0/000

R = 0/903 R² = 0/816 adjR² = 0/809

مأخذ: یافته های تحقیق

بر اساس نتایج جدول ۹، معادله خطی رگرسیون عبارت است از:

$$y = ۲/۵۷۳ + ۰/۰۶۰X_1 + ۰/۲۹۵ X_2 + ۰/۱۵۵X_3 + ۰/۳۳۵X_4 - ۰/۰۹۷ X_5 + ۰/۰۷۴ X_6$$

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتایج بررسی ضریب همبستگی اسپیرمن نشان داد رابطه مثبت و معناداری بین متغیرهای ارائه خدمات آموزشی - ترویجی و کاهش فقر روستایی وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نیز حاکی از اثر مثبت این نوع خدمات بر کاهش فقر روستایی بود. ارائه خدمات آموزشی - ترویجی مطابق با نیاز اعضا و در شرایط مناسب می‌تواند با افزایش دانش و مهارت کشاورزان بر بهبود فناوری تولید و مدیریت بهتر مزارع مؤثر واقع شده و منجر به افزایش سودآوری مزارع، بهبود شرایط اقتصادی و سایر مؤلفه‌های کاهش فقر روستایی اعضای تعاونی شود. این نتیجه با نتایج مطالعات ناصری (۱۳۹۱)، عجبی (۱۳۹۰) و کیانی مهر و پزشکی‌راد (۱۳۸۰) مطابقت دارد.

بر اساس نتایج، خدمات تأمین نهاده‌های تولیدی ارائه شده توسط تعاونی‌های کشاورزی نیز بر کاهش فقر روستایی اعضا مؤثر شناخته شد؛ به عبارتی، تأمین نهاده‌های مورد نیاز کشاورزان عضو، در زمان مناسب و به مقدار کافی منجر به بهبود عملکرد تولید، افزایش سودآوری فعالیت و در نتیجه کاهش فقر روستایی می‌شود. این یافته با یافته‌های مطالعه ایروانی (۱۳۹۰) و کیانی مهر و پزشکی‌راد (۱۳۸۰) مطابقت دارد. نتایج تحلیل رگرسیون حاکی از وجود اثر مثبت و معنادار ارائه خدمات اعتباری بر کاهش فقر روستایی بوده و آزمون اسپیرمن نیز رابطه مثبت این دو متغیر را تأیید کرده است. ارائه خدمات اعتباری مناسب توان مالی روستاییان را جهت مدیریت مزرعه بهبود می‌بخشد و به عبارتی امکان مالی لازم را جهت اتخاذ تصمیمات مناسب و به موقع تا حدودی فراهم می‌کند. همچنین منجر به بهبود عملکرد و بازدهی واحدهای تولیدی بخش کشاورزی شده، سرمایه‌گذاری و گسترش فعالیت را امکان‌پذیر نموده و بهبود وضعیت اقتصادی روستاییان عضو تعاونی‌ها و در نتیجه کاهش فقر روستایی را به دنبال خواهد داشت. این نتیجه با نتایج مطالعات ناصری (۱۳۹۱) و کیانی مهر و پزشکی‌راد (۱۳۸۰) مطابقت دارد.

طبق نتایج این مطالعه، ارائه خدمات بازاریابی محصولات کشاورزی بر کاهش فقر روستایی اثر مثبت داشت. باتوجه به ویژگی‌های خاص اکثر محصولات کشاورزی از جمله تولید فصلی و فسادپذیری، در صورتی که کشاورزان قادر نباشند در زمان مناسب امکانات جمع‌آوری، نگهداری، انتقال و حتی بسته بندی و تبدیل را فراهم کنند، درآمد قابل توجهی را ازدست خواهند داد؛ چرا که این شرایط منجر به افزایش ضایعات و کاهش کمیت و کیفیت محصول قابل فروش خواهد شد. این نتیجه بر وضعیت اقتصادی کشاورزان و فعالان این بخش اثر خوبی نخواهد داشت. همچنین با توجه به این حقیقت که محصولات فسادپذیر نیاز به امکانات حمل و نقل و شرایط نگهداری ویژه داشته و در مقایسه با تولیدات غیر کشاورزی ارزش حجمی بالایی ندارند، هزینه رساندن این محصولات به دست مصرف‌کننده (در زمان و مکان مناسب) بالا بوده و از عهده تولید کنندگان خرده‌پای روستایی خارج است. لذا شرکت‌های تعاونی کشاورزی می‌توانند در زمان مناسب و به نحو مطلوب در انجام خدمات بازاریابی کشاورزان را یاری نموده و دست واسطه‌ها را کوتاه کنند. در نتیجه، سهم کشاورز از قیمت نهایی محصول افزایش یافته و می‌تواند بر کاهش فقر روستایی مؤثر واقع شود.

بر اساس نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون، متغیر سن بر کاهش فقر روستایی اثر منفی داشت. این نتیجه با نتایج کیانی مهر و پزشکی‌راد (۱۳۸۰) مطابقت دارد. شاید بتوان گفت کشاورزی از جمله فعالیت‌های سخت و پرزحمتی است که نیاز به توان بدنی بالا دارد و افراد مسن با وجود داشتن تجربه کافی، به دلیل کهولت، ناتوانی و بیماری قادر به انجام برخی امور نمی‌باشند. بنابراین، استفاده از نیروی جوان، سالم و با انگیزه در بخش کشاورزی، بهبود وضعیت اقتصادی را در نتیجه تسهیل در انجام فعالیت‌ها و کاهش هزینه‌ها در پی خواهد داشت. لذا باید با اتخاذ سیاست‌های تشویقی مناسب، نیروهای جوان را جذب بخش کشاورزی نمود تا اثر بخشی خدمات شرکت‌های تعاونی نیز افزایش یابد و از این طریق تأثیر بیشتری بر کاهش فقر گذاشته شود.

از میان ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای پاسخگویان، عضویت در تعاونی کشاورزی بر کاهش فقر روستایی اثر مثبت داشت. افرادی که سابقه عضویت بالاتری در تعاونی‌ها دارند، از تجربیات اندوخته شده طی سال‌های عضویتشان در تعاونی استفاده کرده و از مزایای تعاونی‌ها آگاه بوده و با بهره‌گیری از آنها، در

انجام فعالیت‌های کشاورزی خود موفق‌تر عمل نموده‌اند که این امر بهبود وضعیت اقتصادی آنان را در پی داشته است. این یافته با نتیجه مطالعه ناصری (۱۳۹۱) مطابقت دارد.

منابع

- ایروانی، ه. (۱۳۹۰). نقش تعاونی‌های تولید کشاورزی در بهبود اوضاع اقتصادی کشاورزان و کاهش فقر کشاورزی. مجموعه چکیده مقالات اولین کنفرانس بین‌المللی بخش تعاون در توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی. وزارت تعاون، اتحادیه بین‌المللی تعاون، دانشگاه تهران، دانشگاه شهید بهشتی و دانشگاه آزاد اسلامی. ۲۸-۲۷ فروردین.
- بنی‌اسد، م. و محسنی، ر. (۱۳۹۳). بررسی اثر سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی بر فقر، توزیع درآمد و مهاجرت روستایی. مجله پژوهش‌های اقتصاد روستا، ۱(۱)، ۷۵-۸۷.
- بیرچال، ج. (۱۳۸۷). تعاونی‌ها و اهداف توسعه هزاره. ترجمه اصغر بیات. تهران: دفتر تحقیقات و پژوهش.
- ثابت دیزاوندی، م.، انصاری، ح. و ازکیا، م. (۱۳۸۹). بررسی میزان رضایت اعضا از عملکرد اقتصادی و اجتماعی تعاونی‌های روستایی (مطالعه موردی: تعاونی‌های روستایی شهرستان مشهد). تعاون، ۲۱(۲)، ۶۳-۸۹.
- حضرتی، م.، مجیدی، ب. و رحمانی، ب. (۱۳۸۹). شناسایی عوامل موثر بر موفقیت تعاونی‌های کشاورزی در توسعه اقتصاد روستایی بخش مرکزی شهرستان خدابنده. تعاون، ۲۱(۳)، ۸۹-۱۰۹.
- رضوانی، م. ر. (۱۳۸۷). مقدمه‌ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی در ایران. تهران: نشر قومس.
- ریسی، ر.، نجفی، ب. ا. و باقری، پ. (۱۳۹۲). بررسی اثربخشی عضویت زنان در شرکت‌های تعاونی روستایی بر افزایش اشتغال و کاهش فقر در خانواده اعضا براساس مدل لاجیت. مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان، ۱۱(۴)، ۱۳۵-۱۶۴.
- شریف‌زاده، ا.، محمدی، د. و شعبانعلی فمی، ح. (۱۳۸۲). کاهش فقر و امرار معاش پایدار فقرای روستایی: چالش‌ها و مفاهیم. روستا و توسعه، ۶(۴)، ۷۷-۱۱۹.

عجیبی، ع. (۱۳۹۰). نقش تعاونی‌ها در کاهش فقر روستایی. مجموعه چکیده مقالات اولین کنفرانس بین‌المللی بخش تعاون در توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی. وزارت تعاون، اتحادیه بین‌المللی تعاون، دانشگاه تهران، دانشگاه شهید بهشتی و دانشگاه آزاد اسلامی. ۲۷-۲۸ فروردین.

فاضل نیا، غ. (۱۳۹۳). تبیین اهمیت‌ها، الزامات، زمینه‌ها، موانع و محدودیت‌های عدالت‌گستری در مناطق روستایی ایران. تهران: انتشارات مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.

کیانی مهر، ح. و پزشکی راد، غ. (۱۳۸۰). نقش شرکت‌های تعاونی تولید روستایی در بهبود وضعیت فنی و اقتصادی کشاورزان گندمکار شهرستان سبزوار، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، ۹(۳۴)، ۳۴۳-۳۶۲.

گروه پژوهشی مطالعات اسلامی (۱۳۹۳). مبانی نظری بیمه‌های تعاونی و بیمه‌های متقابل؛ مزایا و معایب. ماهنامه خبری - آموزشی تازه‌های جهان بیمه، ۱۸۹، ۲۰-۲۹.

مرکز آمار و اطلاعات اداره تعاون استان ایلام، (۱۳۹۳). اداره کل تعاون استان ایلام. مستوفی الممالکی، ر. (۱۳۸۵). اصطلاحات ارضی و دگرگونی ساختار اجتماعی، اقتصادی و سیاسی روستاهای ایران. یزد: انتشارات وصال.

ناصری، ت. (۱۳۹۱). نقش شرکت‌های تعاونی تولید روستایی شهرستان مهران در بهبود وضعیت فنی و اقتصادی کشاورزان گندمکار عضو تعاونی‌های تولید. پایان نامه کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی. دانشکده کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی. واحد ایلام. نکویی نائینی، س. ع. و برقی، ح. (۱۳۹۴). نقش شرکت‌های تعاونی تولید روستایی در توسعه پایدار کشاورزی (مطالعه موردی: شرکت تعاونی تولید روستایی ارگ رودشت اصفهان). مجله پژوهش‌های اقتصاد روستا، ۱(۲)، ۴۱-۵۴.

هادیزاده بزاز، م.، بوذرجمهری، خ.، شایان، ح. و نوغانی دخت بهمنی، م. (۱۳۹۴). ارزیابی عملکرد تعاونی‌های تولید روستایی با رویکرد توسعه کشاورزی پایدار (مطالعه موردی: شهرستان نیشابور). پژوهش و برنامه ریزی، ۴(۳)، ۱۱۱-۱۲۵.

Cecchini, S. & Scott, Ch.(2003). Can information and communication technology applications contribute to poverty reduction? Lessons from rural India. *Indian Economic Review*, 38(2), 101-129.

Mcphail, M.G. (2003). *Colorado data for cooperative extension decade planning*. Retrieved from www.worldbank.org/poverty/wrppoverity

Osmani, S.(2001). *Bangladesh dairy cooperative lifts farmers out of poverty*, Food and agricultural organization. Retrieved from www.fao.org/poverty.

The Role of Agricultural Cooperatives in the Alleviation of Rural Poverty in Ilam Province

R. Eshraghi^{1}, S. Fatahi², H. Chaharsoghi³*

Received: Sep 10, 2016 Accepted: Feb 07, 2017

Abstract

The present study was carried out to examine the role of agricultural cooperatives in the alleviation of rural poverty in Ilam Province. Statistical population was composed of the members of agricultural cooperatives who lived in rural areas of Ilam Province (N = 2976). Sample size was estimated to be 196 subjects using Cochran's formula. Sampling was carried out by stratified random sampling method. The main research instrument was a questionnaire which validity was confirmed by a panel of experts and the reliability was estimated by Cronbach's alpha as to be 0.70. It was found that the services provided by agricultural cooperatives (credit, production inputs supply, agricultural marketing and education-extension) had significant relationship with rural poverty alleviation. As regression model revealed, credit services, production inputs supply, agricultural marketing services and education-extension services as well as age and length of membership in agricultural cooperatives accounted for 80.9% of the dependent variable of rural poverty alleviation. Furthermore, among model's variables, agricultural marketing services were the main contributor to total variance of the dependent variable.

Keywords: Agricultural Cooperatives, Cooperatives' Services, Rural Poverty, Ilam Province

1. Assistant Professor, Department of Agricultural Management, Ilam Branch, Islamic Azad University, Ilam, Iran.

* Corresponding Author

E-mail: r_eshraghi_s@yahoo.com

2. Former Master Student, Department of Agricultural Extension and Education, Ilam Branch, Islamic Azad University, Ilam, Iran.

3. Assistant Professor, Department of Agricultural Extension and Education, Ilam Branch, Islamic Azad University, Ilam, Iran.